

5.1.2.e

5.1.2.e

Advocaten

5.1.2.e

5.1.2.e

Advocaten

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

info@5.1.2.e

KVK: 5.1.1.c

BTW: 5.1.1.c

5.1.1.c

5.1.2.e

AANTEKENEN

Afdeling bestuursrechtspraak
van de Raad van State
Postbus 20019
2500 EA DEN HAAG

Tevens via Zivver

RAAD VAN STATE INGEKOMEN <i>Dg</i> 29 JULI 2025	
ZAAKNR.	
AAN: <i>Vande Sande / R2</i>	
BEHANDELD DD:	PAR:

AANVULLEND HOGER BEROEPSCHRIFT

Veldhoven, 28 juli 2025

Betreft: **Aanvullend hoger beroepschrift**
 Inzake: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e / MOB D20240060
 Uw ref: 202502989/1/R2
 E-mail: 5.1.2.e @ 5.1.2.e
 Telefoon: 5.1.2.e / 5.1.2.e

Edelgrootachtbaar College,

Ten behoeve van de besloten vennootschap 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e gevestigd aan de 5.1.2.e te (5.1.2.e) 5.1.2.e hierna te noemen 'cliënte', heb ik op 27 mei 2025 een pro forma hoger beroep ingediend tegen de uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant van 16 april 2025, met zaaknummer SHE 23/3131 NATUUR, inhoudende een gegrondverklaring van het beroepschrift van de Coöperatie Mobilisation for the Environment U.A. en de vereniging Leefmilieu tegen het besluit van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant (hierna: het college), waarin het college het verzoek om de natuurvergunning van het bedrijf van cliënte met toepassing van artikel 5.4, tweede lid, van de Wnb in te trekken, heeft afgewezen. Een afschrift van deze uitspraak is reeds als productie 1 aan u overgelegd.

Bij brief van 2 juni 2025 geeft u mij tot en met 28 juli 2025 de tijd voor het kenbaar maken van de gronden van het hoger beroep. Derhalve is het aanvullend hoger beroepschrift tijdig ingediend.

GRONDEN VAN HET HOGER BEROEP

1. Inleiding

- 1.1 Cliënte exploiteert aan de 5.1.2.e een agrarisch bedrijf. Het betreft het huisvesten van opfokhennen, rundvee, schapen, herten en volwassen pony's. Aan het bedrijf is op 8 februari 2008 een vergunning op grond van artikel 19d van de Natuurbeschermingswet verleend, thans artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). Dit betreft de vigerende natuurvergunning (kenmerk: C1316169/1374354). Op grond van deze natuurvergunning is het cliënte toegestaan 219.350 opfokhennen in stallen met mestbanden onder de roosters (Rav-code: E1.8.1), 54.800 opfokhennen in een stal met mestbandbaterij met geforceerde mestdroging (Rav-code: E1.5.1), 30.000 opfokhennen in een overig huisvestingssysteem (Rav-code: E1.100) te houden. In alle stallen is een nageschakelde techniek in de vorm van droogtunnels met oppervlakedroging aanwezig (Rav-code: E6.2). Tevens is een afgesloten mestopslagloods aanwezig (Rav-code: E6.8). Verder mag cliënte op grond van de natuurvergunning ook 239 fokstieren en overige rundvee ouder dan 2 jaar (A7.100), 12 schapen (B 1.100) 2 volwassen pony's (K3.100) en 20 herten houden.
- 1.2 Op 28 maart 2023 heeft de Coöperatie for the Environment U.A. en de Vereniging Leefmilieu (hierna: verzoekers) bij het college van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant (hierna: het college) een verzoek op grond van de artikelen 2.4 en 5.4 van de Wnb ingediend. Specifiek wordt verzocht om de intrekkingsbevoegdheid van artikel 5:4, tweede lid, van de Wnb toe te passen en daarmee de natuurvergunning van cliënte in te trekken, dan wel de aanschrijvingsbevoegdheid van artikel 2.4 van de Wnb toe te passen om aan cliënte maatregelen op te leggen waardoor de stikstofemissie, en daarmee de stikstofdepositie, wordt beëindigd. Het verzoek is bij het college geregistreerd onder het kenmerk Z/196040.
- 1.3 Als gevolg van het verzoek van verzoekers, heeft het college een ontwerpbeschikking bekendgemaakt. De ontwerpbeschikking ziet op de afwijzing van het verzoek om op grond van de artikelen 2.4 en 5.4 van de Wnb de natuurvergunning in te trekken dan wel een verplichting op te leggen. Tegen de ontwerpbeschikking hebben verzoekers een zienswijze ingediend.
- 1.4 Voorts heeft het college op 24 oktober 2023 een definitief besluit genomen aangaande het verzoek. Naar aanleiding van de zienswijze van verzoekers, is de inhoudelijke beoordeling aangevuld en de motivering verbeterd. De conclusie van het definitieve besluit is echter niet gewijzigd ten opzichte van het ontwerpbesluit. Kort samengevat, is het college van oordeel dat door de diverse passende maatregelen die genomen worden om stikstofreductie te bewerkstelligen, geen uitvoering gegeven hoeft te worden aan het verzoek om overeenkomstig artikel 2.4 en 5.4 van de Wnb de stikstofemissie- en depositie van het project van cliënte, te beëindigen, door een verplichting op te leggen voor het staken van de activiteiten dan wel dat de natuurvergunning ingetrokken moet worden. Het verzoek is derhalve afgewezen.

- 1.5 Tegen het definitieve besluit van 24 oktober 2023 hebben verzoekers op 27 november 2023 een beroepschrift ingediend. Naar aanleiding van dit beroepschrift heeft de rechtbank op 16 april 2025 uitspraak gedaan. De rechtbank is, kort samengevat, van oordeel dat sprake is van verslechtering in de betrokken Natura 2000-gebieden die in strijd is met artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn (hierna: Hrl). In de gebieden 'Deurnsche Peel & Mariapeel' en 'Groote Peel' gaan alle beschermde habitats achteruit. In de andere gebieden gaan habitats achteruit of wordt achteruitgaan niet uitgesloten. Dat is volgens de rechtbank niet toegelaten. Er zal in dit geval een blijvende, substantiële daling van stikstofdepositie moeten plaatsvinden binnen één jaar, aldus de rechtbank. Het enkel bewerkstelligen van een blijvende daling van stikstofdepositie is in dit geval niet genoeg en te langzaam. Volgens de rechtbank hebben de LBV en LBV-plus te weinig effect op de betrokken Natura 2000-gebieden. Het gevolg is dat het treffen van passende maatregelen ten aanzien van het bedrijf van cliënte niet is uitgesloten. Dit kan namelijk leiden tot een relevante verbetering van het gebied of delen van het gebied. Daarbij moet het college artikel 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: het Handvest), dat correspondeert met artikel 1 EP EVRM, in acht nemen (het recht op eigendom), aldus de rechtbank. Artikel 17 van het Handvest verzet zich naar het oordeel van de rechtbank namelijk in beginsel tegen het beperken van de emissies van het bedrijf tot meer dan 85% als het bedrijf de 15% restemissie niet gebruikt om landbouwhuisdieren te houden. Volgens de rechtbank zal het college bij de soort en omvang van de passende maatregelen verder rekening moeten houden met de omstandigheden van het geval. De rechtbank noemt de gevolgen voor cliënte zelf en voor anderen en eventuele andere mogelijkheden om de stikstofdepositie te beperken, bijvoorbeeld met innovatieve technieken. Daarbij geeft de rechtbank aan dat het college de passende maatregel(en) zal moeten bepalen in een nieuw besluit op het verzoek van verzoekers, in overleg met cliënte en met verzoekers. Partijen moeten met elkaar aan tafel, aldus de rechtbank.
- 1.6 Cliënte kan zich absoluut niet met de uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant d.d. 16 april 2025 verenigen. Ten onrechte laat de rechtbank het natuurbelang prevaleren ten opzichte van het individueel belang van cliënte. Het gevolg is dat het bestaansrecht ten onrechte onderwerp is van geschil. Dit zal in het navolgende nader worden toegelicht.

II. Beoordelingskader passende maatregelen

- 2.1 In rechtsoverweging 4.10 is de rechtbank van oordeel dat het beoordelingskader voor het treffen van instandhoudingsmaatregelen (op basis van artikel 6, eerste lid, van de Habitatrichtlijn) verschilt van het beoordelingskader voor passende maatregelen. Cliënte stelt zich op het standpunt dat dit oordeel onjuist is.
- 2.2 Op grond van de Logtsebaanuitspraak¹ komt aan het college beoordelingsruimte toe bij de keuze welke passende maatregelen nodig zijn. Indien andere passende maatregelen worden getroffen is het niet noodzakelijk de vergunning in te trekken. Daarbij hoeft niet concreet inzichtelijk te worden gemaakt welke maatregel tot dezelfde reductie van stikstofdepositie leidt als de intrekking van een natuurvergunning. In dat kader is terecht

¹ 5.1.2.e 20 januari 2021, ECLI:NL:RVS:2021:71.

door het college in de beroepsprocedure aangevoerd dat aannemelijk gemaakt moet worden met welke maatregelen uitvoering wordt of zal worden gegeven aan de noodzakelijke daling van stikstofdepositie binnen een afzienbare termijn, waarbij ook rekening mag worden gehouden met monitoring en bijsturen. In afwijking van het oordeel van de rechtbank, is cliënte van mening dat dus niet concreet hoeft te worden aangegeven welke maatregel tot dezelfde reductie van stikstofdepositie leidt als de intrekking van een natuurvergunning.

- 2.3 Die aannemelijkheidstoets is niet zwaarder dan de toetsing aan het additionaliteitsvereiste.² Bij de toepassing van het mechanisme extern salderen is namelijk sprake van een nieuwe ontwikkeling, terwijl het in casu gaat om een verzoek om intrekking van de bestaande onherroepelijke vergunning en/of opleggen van een verplichting. Het gaat derhalve om een verzoek om op bestaande rechten van cliënte in te grijpen. De rechtszekerheid speelt daarbij een belangrijke rol evenals de toetsing aan willekeur. Dat maakt ook, in tegenstelling tot het oordeel van de rechtbank Oost-Brabant, dat het beoordelingskader uit de Logtsebaanuitspraak niet een zwaardere toets bevat dat die door uw Afdeling wordt gehanteerd bij de toets aan het additionaliteitsvereiste als voorwaarde voor extern salderen.
- 2.4 In de beroepsprocedure is door het college uitgebreid uiteengezet dat het aannemelijk is dat een (blijvende) daling van stikstofdepositie wordt gerealiseerd. Daarbij is verwezen naar een pakket van passende maatregelen dat is gericht op een daling van de stikstofdepositie, waaronder eveneens de LBV en LBV-plus regelingen. Door het college is genoegzaam aangetoond dat een (blijvende) daling van stikstofdepositie op gebiedsniveau wordt gerealiseerd. Om die reden is het voorbarig dat de rechtbank heeft geoordeeld dat door middel van een blijvende daling van stikstofdepositie (nog) niet ook is voorzien in een noodzakelijke daling van stikstofdepositie binnen een afzienbare termijn.
- 2.5 Volgens de rechtbank³ blijkt uit de natuurdoelanalyse met betrekking tot het gebied 'Kampina & Oisterwijkse vennen' dat er iets moet gebeuren. Ondanks een daling van de gemiddelde stikstofdepositie in de periode 2020-2025 met 14%, is sprake van een verslechtering. Een blijvende daling van de stikstofdepositie acht de rechtbank om die reden onvoldoende. Gelet op de staat van de betrokken gebieden is in dit geval een blijvende substantiële daling van stikstofdepositie noodzakelijk, aldus de rechtbank. Om die reden is de rechtbank in rechtsoverweging 5.10 van oordeel dat het college inzichtelijk zal moeten maken dat andere passende maatregelen in ieder geval binnen één jaar tot een blijvende, substantiële daling van stikstofdepositie leiden.
- 2.6 Voor cliënte is het onbegrijpelijk dat de rechtbank aansluit bij een termijn van één jaar waarbinnen middels andere passende maatregelen een blijvende, substantiële daling van stikstofdepositie dient te worden bereikt. Waar deze termijn van één jaar vandaan komt, is cliënte een raadsel. Dit wordt ook door de rechtbank niet nader gemotiveerd. Dit is vreemd, omdat uit het beheerplan en de natuurdoelanalyse alleen blijkt dat voor

² 5.1.2.e 14 februari 2024, ECLI:NL:RVS:2024:625.

³ Rechtsoverweging 5.8.

Kampina & Oisterwijkse Vennen een (blijvende) daling van stikstofdepositie nodig is. Niet is echter aangegeven welke daling in kwantitatieve zin nodig is en binnen welke termijn deze daling nodig is. Zonder ecologische onderbouwing sluit de rechtbank derhalve ten onrechte aan bij een termijn van één jaar.

- 2.7 Van belang is echter dat in ieder geval sinds 2017 een daling van de stikstofdepositie in Kampina & Oisterwijkse Vennen wordt gerealiseerd. Het blijkt zelfs dat tot en met 2030 een blijvende daling is geprognosticeerd. In aanvulling op de maatregelen die in de natuurdoelanalyse zijn genoemd worden zelfs extra bronmaatregelen genomen. Het gaat dan specifiek om de LBV en LBV-plus regelingen. Naast hetgeen op grond van de maatregelen die in de natuurdoelanalyse zijn genoemd wordt bereikt, kan zelfs een nog grotere daling worden verwacht. Daarbij opgemerkt dat een overschrijding van de KDW niet per definitie wil zeggen dat ook daadwerkelijk een aantasting van de kwaliteit van de desbetreffende habitattypen plaatsvindt. De KDW is namelijk geen absolute grenswaarde voor het bepalen van de gunstige staat van instandhouding.⁴ Cliënte is dan ook van mening dat dit niet als uitgangspunt kan worden genomen bij de vraag of er sprake is van een blijvende daling van stikstofdepositie⁵.
- 2.8 Voorts merkt cliënte op dat, in tegenstelling tot hetgeen in rechtsoverweging 5.16 is overwogen, juist het feit dat in de natuurdoelanalyses geen tijdstip of hoeveelheid wordt genoemd met zich meebrengt dat enkel inzichtelijk moet worden gemaakt op welke wijze het college invulling heeft gegeven aan de beoordelingsruimte die hij heeft bij de keuze van de te treffen passende maatregelen. Het college moet derhalve uitleggen welke andere maatregelen zijn of zullen worden getroffen, binnen welk tijdspad deze maatregelen worden uitgevoerd en wanneer verwacht wordt dat deze effectief zijn. Het college heeft hieraan in casu voldaan. Daarbij heeft het college zelfs inzichtelijk gemaakt waarom de intrekking geen deel hoeft uit te maken van de maatregelen die wel worden getroffen.
- 2.9 In dit geval heeft het college zich juist terecht op het standpunt kunnen stellen dat ervan kan worden uitgegaan dat aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied kan worden voldaan als aannemelijk is dat een (blijvende) daling van stikstofdepositie op gebiedsniveau wordt gerealiseerd, zodat een dreigende verslechtering en/of verstoring met significante gevolgen voor soorten en habitattypen kan worden voorkomen. Dit standpunt kan juist worden gebaseerd op de omstandigheid dat uit het beheerplan weliswaar een afname van stikstofdepositie noodzakelijk blijkt, maar dat daaruit niet eenduidig blijkt hoe groot en binnen welke termijn deze afname moet worden gerealiseerd. Dit blijkt eveneens uit de recente uitspraak van de rechtbank Overijssel⁶.
- 2.10 Voorts wijst cliënte nog op een recente uitspraak van uw Afdeling van 2 juli 2025.⁷ Deze uitspraak bevestigt eveneens nog eens dat een termijn van één jaar waarbinnen volgens de rechtbank inzichtelijk moet worden gemaakt dat andere passende maatregelen in

⁴ 5.1.2.e 2 oktober 2024, ECLI:NL:RVS:2024:3981, r.o. 11.1.

⁵ Rechtsoverweging 5.10.

⁶ ECLI:NL:RBOVE:2025:3739, r.o. 11.4.1.

⁷ ECLI:NL:RVS:2025:2973.

ieder geval tot een blijvende, substantiële daling van stikstofdepositie leiden, niet aan de orde is. Rechtsoverweging 6.6 van deze uitspraak geeft namelijk aan dat naast het in beeld brengen van de te treffen maatregelen enkel onderbouwd moet worden welke daling van stikstofdepositie naar het oordeel van het college noodzakelijk is, en binnen welke termijn deze daling van stikstofdepositie kan worden gerealiseerd. Een absolute termijn geldt derhalve niet.

- 2.11 In overeenstemming met hetgeen door de rechtbank in rechtsoverweging 5.11 is overwogen, heeft het college juist genoegzaam onderbouwd dat de intrekking of beperking van de vergunning van cliënte niet nodig is. Het college heeft middels aanvullende informatie inzichtelijk gemaakt dat binnen een afzienbare termijn sprake is van een (blijvende) noodzakelijke daling van stikstofdepositie op gebiedsniveau. Belangrijk gegeven is dat ten aanzien van de beëindigingsregelingen de definitieve effecten ten tijde van de uitspraak van de rechtbank Oost-Brabant zelfs nog niet vaststonden. Ook waren op dat moment nog niet alle regelingen voor het vrijwillig beëindigen van agrarische bedrijven gesloten voor aanmelding, zodat de verwachte daling zelfs nog groter is. Hetgeen door de rechtbank in rechtsoverweging 5.29 wordt overwogen, zegt derhalve dan ook niet alles. In ieder geval blijkt dat met de beëindigingsregelingen een stikstofreductie wordt gerealiseerd. Alvorens hieraan juridisch harde conclusies worden verbonden, dient de daadwerkelijke stikstofreductie met betrekking tot de beëindigingsregelingen volledig duidelijk te zijn. Te meer, omdat dit ook vanuit de rechtszekerheid van cliënte verwacht mag worden.
- 2.12 Vorenstaande betekent dan ook dat door de rechtbank ten onrechte in rechtsoverweging 5.31 wordt geoordeeld dat de beëindigingsregelingen niet binnen afzienbare termijn zullen leiden tot de noodzakelijke daling van stikstofdepositie op het gebied 'Kampina & Oisterwijkse Vennen'. Juist nu de regelingen een stikstofreductie met zich meebrengen, mag ervan worden uitgegaan dat een dreigende verslechtering wordt voorkomen. Het is echter een kwestie van tijd dat dit ook zal blijken. Een termijn van één jaar is daarbij niet het uitgangspunt. De rechtbank gaat ten onrechte voorbij aan het totale effect van de LBV- en de LBV-plus regelingen.
- 2.13 Gelet op vorenstaande, is het uitgangspunt niet dat er sprake dient te zijn van een blijvende substantiële daling binnen één jaar. Dat maakt ook dat het oordeel van de rechtbank dat geen zicht bestaat op de uitvoering van afdoende stikstofreducerende maatregelen binnen afzienbare termijn, onjuist. De rechtbank gaat in dit geval bij zijn oordeel spreekwoordelijk te kort door de bocht. Dat betekent dus ook dat niet zonder meer bij het treffen van gedwongen passende maatregelen het bedrijf van cliënte in beeld komt. Daarbij speelt het navolgende namelijk eveneens een evidente grote rol.

III. Rechtszekerheid en willekeur

- 3.1 Vanaf rechtsoverweging 6 en verder gaat de rechtbank in op de vraag of het college passende maatregelen moet treffen en in hoeverre het rechtszekerheidsbeginsel zich hiertegen verzet.

- 3.2 In rechtsoverweging 6.3 heeft de rechtbank geoordeeld dat het rechtszekerheidsbeginsel zich niet als zodanig verzet tegen het treffen van passende maatregelen. Een andere uitleg zou volgens de rechtbank namelijk betekenen dat de artikelen 2.4 en 5.4, tweede lid, van de Wnb geen enkele betekenis hebben, wat in strijd zou zijn met artikel 6 van de Habitatrichtlijn.
- 3.3 In artikel 5.4, tweede lid, van de Wnb is een verplichting opgenomen voor het bevoegd gezag om een vergunning in te trekken. Daarvan is sprake als die intrekking nodig is ter uitvoering van artikel 6, tweede lid, van de Hrl. Daarbij geldt echter wel dat de lidstaat een zekere mate van beoordelingsruimte heeft bij de timing, omvang en welke maatregelen worden genomen.⁸ Ook de lijn binnen de jurisprudentie⁹ van de Afdeling is dat het bevoegd gezag beoordelingsruimte heeft bij de keuze van de passende maatregelen die nodig zijn om verslechtingen en verstoringen met significante gevolgen voor natuurwaarden te voorkomen. Rechtszekerheid kan hierbij zeker een rol spelen, namelijk bij de keuze van de te treffen maatregelen.¹⁰
- 3.4 Door het college is in de bestreden besluiten en de verweerschriften uitgebreid ingegaan op het andere pakket van passende maatregelen dat gericht is op de daling van stikstofdepositie, waaronder de Lbv(-plus)-regelingen. Het college heeft daarbij genoegzaam inzichtelijk gemaakt binnen welk tijdpad de maatregelen worden uitgevoerd en wanneer verwacht wordt dat deze effectief zijn. Aannemelijk is dat een blijvende daling van stikstofdepositie wordt gerealiseerd en daarmee, gelet op de interpretatie van de reikwijdte van artikel 6, lid 2, van de Hrl, ook tegemoet wordt gekomen aan de noodzakelijke daling.
- 3.5 Daarbij geldt ook dat de gevolgen van de intrekking voor cliënte afgezet kunnen worden tegen de effecten die de intrekking heeft op de natuurwaarden. De gemiddelde depositie van het bedrijf van cliënte is op het Natura 2000-gebied 'Kampina & Oisterwijkse Vennen' een betrekkelijk klein deel van de totale gebiedsgemiddelde stikstofdepositie. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de sterke uitgangspositie van cliënte. Er is namelijk sprake van een onherroepelijke natuurvergunning waaraan rechtszekerheid kan worden ontleend; intrekking leidt er immers toe dat de exploitatie van de inwerking zijnde veehouderij zou moeten worden beëindigd. Intrekking is voor cliënte derhalve geen lichte maatregel. Daarbij wordt ook verwezen naar de rechtspraak¹¹ waarbij de rechtszekerheid uitdrukkelijk als te betrekken belang is genoemd.
- 3.6 Voorts is het opmerkelijk dat de rechtbank heeft overwogen¹² dat het verbod van willekeur eveneens niet in de weg staat aan het treffen van passende maatregelen in het geval door verzoekers is verzocht. In de provincie Noord-Brabant bevinden zich namelijk vele diverse bedrijven die bijdragen aan stikstofemissies in de directe omgeving van een Natura 2000-gebied. Dit betreft niet uitsluitend veehouderijen, maar ook andersoortige bedrijven. De rechtbank gaat ten onrechte hieraan volledig voorbij. Zo is bij het standpunt van verzoekers dat met betrekking tot de verzoeken een selectieve benadering is

⁸ HvJ EU 14 januari 2016, C-399/14, ECLI:EU:C:2016:10 (Grüne Liga), r.o. 40.

⁹ 5.1.2.e 20 januari 2021, ECLI:NL:RVS:2021:71, r.o. 7.1.

¹⁰ ECLI:NL:RVS:2021:71, r.o. 8.1.

¹¹ ECLI:NL:RBGEL:2021:5684.

¹² Rechtsoverweging 6.3.

geselecteerd, helemaal geen rekening gehouden met andere grote economische bedrijvigheid. Juist het feit dat de verzoeken enkel betrekking hebben op veehouderijbedrijven getuigt al van willekeur en is in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Het oordeel van de rechtbank dat verzoekers niet willekeurig cliënte in hun verzoek hebben betrokken, houdt derhalve geen stand. Het feit dat cliënte in hun ogen een aanzienlijke bijdrage levert aan de stikstofdepositie van de betrokken gebieden, dient immers niet los te worden gezien van alle andere bedrijvigheid in de omgeving. Het kan evengoed zo zijn dat er in de directe omgeving van de desbetreffende Natura 2000-gebieden sprake is van meer bedrijven die een aanzienlijke bijdrage leveren aan de stikstofdepositie. Daarover wordt door de rechtbank met geen woord gerept.

- 3.7 Het college heeft terecht de voorkeur gegeven aan vrijwillige beëindigingsregelingen boven het dwingend ingrijpen dat door verzoekers wordt verzocht. Deze regelingen zijn namelijk specifiek gericht op piekbelasters en zijn bedoeld om op een onwillekeurige wijze de stikstofdepositie te reduceren, zonder dat individuele bedrijven zonder bredere beleidsgrondslag gedwongen worden te stoppen. Daarnaast heeft het college in de bestreden besluiten aangegeven bezig te zijn met de ontwikkeling van beleid omtrent het intrekken van vergunningen. Het selectief inwilligen van verzoeken gericht tegen door verzoekers aangewezen – nota bene enkel agrarische bedrijven - zonder een consistent beleid, ondermijnt derhalve de rechtszekerheid van cliënte en zorgt voor een willekeurige inmenging.

IV. Eigendomsrecht wordt aangetast

- 4.1 Naast hetgeen reeds is aangevoerd, geldt ook dat het treffen van passende maatregelen niet in strijd mag zijn met artikel 1 EP EVRM. Inmenging op grond van artikel 1 EP EVRM is namelijk slechts toegestaan wanneer er een 'fair balance' bestaat tussen het algemeen belang enerzijds en de bescherming van individuele rechten anderzijds. De 'fair balance' vereist het bestaan van een redelijke mate van proportionaliteit tussen de gebruikte middelen en het doel dat ermee nagestreefd wordt.¹³ Aan het vereiste is niet voldaan, indien er sprake is van een 'individual and excessive burden', een individuele en buitensporige last, voor een betrokken persoon.¹⁴ De intrekking van de vergunning dan wel het opleggen van een verplichting mag geen onevenredig zware last opleveren voor cliënte ten opzichte van het belang dat ermee wordt gediend.
- 4.2 Volgens de rechtbank is artikel 1 EP EVRM verankerd in het recht van de Europese Unie, namelijk in artikel 17 van het Handvest. Artikel 17 van het Handvest correspondeert dus met artikel 1 EP EVRM. In dat kader worden in rechtsoverweging 6.8 door de rechtbank een vijftal vragen opgesomd die bij het behandelen van het beroep een rol zouden spelen. Opmerkelijk is echter dat de rechtbank in het midden laat of sprake is van ontneming of regulering, omdat het EHRM de rechtvaardiging van inmenging in het eigendomsrecht bij ontneming anders toetst dan bij regulering. Het oordeel van de rechtbank is derhalve niet volledig. Cliënte is van mening dat dit ontneming betreft. Daarnaast zal hieronder nader worden toegelicht dat het oordeel van de rechtbank eveneens onjuist is.

¹³ EHRM 5 januari 2000, NJ 2000, 571, par. 114 (*Beyeler/Italië*).

¹⁴ zie bijvoorbeeld EHRM 21 februari 1986, Serie A nr. 98, par. 50 (5.1.2.e e.a.).

- 4.3 Voorts geldt dat het intrekken van de natuurvergunning dan wel het opleggen van een verplichting voor cliënte een onevenredige zware last vormt, terwijl het college in het bestreden besluit uitvoerig heeft gemotiveerd dat er andere passende maatregelen, zoals de vrijwillige beëindigingsregelingen, worden getroffen. Het bevoegd gezag beschikt over beoordelingsruimte bij het nemen van maatregelen, maar moet daarbij het proportionaliteitsbeginsel in acht nemen. De gevolgen zijn in casu echter dermate verstrekkend voor cliënte dat zij niet in verhouding staan tot het nagestreefde natuurbelang. Te meer, omdat het natuurbelang met een pakket van andere passende maatregelen wordt gediend. Terecht heeft het college dan ook besloten om eerst te volstaan met het pakket van andere passende maatregelen, die ook het gewenste resultaat bereiken, te laten prevaleren boven de intrekking van de natuurvergunning dan wel het opleggen van een verplichting.
- 4.4 Bij de afweging of sprake is van een 'fair balance' is mede van belang of de maatregel in strijd is met eerder door de overheid gewekte verwachtingen.¹⁵ Cliënte heeft een (inmiddels onherroepelijke) natuurvergunning verkregen om de bedrijfsactiviteiten te mogen verrichten. Door het verlenen van de natuurvergunning is bij cliënte een gerechtvaardigde verwachting gewekt dat zij de onderneming mag blijven uitoefenen. Immers, de vergunningen zijn onherroepelijk verleend na een zorgvuldige afweging en cliënt mag erop vertrouwen dat deze een solide basis vormt voor de voortzetting van de bedrijfsactiviteiten. Dat een besluit van een bestuursorgaan definitief wordt na het verstrijken van een redelijke beroepstermijn of na uitputting van alle rechtsmiddelen, draagt bij tot die rechtszekerheid. Het gemeenschapsrecht vereist niet, overeenkomstig het rechtszekerheidsbeginsel, dat een bestuursorgaan in beginsel moet terugkomen van een besluit dat definitief is geworden na het verstrijken van de redelijke beroepstermijn of na uitputting van alle rechtsmiddelen.¹⁶ De inachtneming van dit beginsel voorkomt dat bestuurshandelingen die rechtsgevolgen teweegbrengen, onbeperkt in het geding kunnen worden gebracht, terwijl op basis daarvan ook aanzienlijke bedrijfsinvesteringen zijn gebaseerd. Op grond van het Kühne & Heitz-arrest is een bestuursorgaan enkel verplicht een definitief geworden beslissing te heroverwegen indien aan vier cumulatieve vereisten wordt voldaan.¹⁷ Omdat niet is voldaan aan deze vereisten, bestaat in casu ook geen aanleiding om tot heroverweging over te gaan.
- 4.5 Gelet op vorenstaande, is het voor cliënte onbegrijpelijk dat in rechtsoverweging 6.16 door de rechtbank wordt overwogen dat het volledig beëindigen van de bedrijven rondom het betreffende Natura 2000-gebied gezamenlijk kan leiden tot een relevante verbetering voor het gehele gebied, terwijl daarbij helemaal geen rekening wordt gehouden met andere bedrijven die ook stikstofemissie emitteren. Het oordeel van de rechtbank dat dit in ieder geval meer oplevert voor de natuur dan beëindiging van de bedrijven die zich hebben aangemeld in kader van de LBV en LBV-plus, kan eveneens niet worden gevolgd. De reden daartoe is de daadwerkelijke stikstofreductie met betrekking tot de beëindigingsregelingen immers nog niet volledig duidelijk is. Ook het oordeel dat meer maatregelen nodig zijn om een substantiële reductie van de stikstofdepositie te bewerkstelligen en dat die op korte termijn moeten worden getroffen, klopt eveneens

¹⁵ EHRM 19 oktober 2000, par. 32 (*Ambruosi/Italië*); 5.1.2.e 6 juli 2022, ECLI:NL:RVS:2022:1892 r.o. 8.2.

¹⁶ HvJ EU 13 januari 2004, Kühne & Heitz N.V., ECLI:EU:C:2004:17, par. 24.

¹⁷ HvJ EU 13 januari 2004, Kühne & Heitz N.V., ECLI:EU:C:2004:17.

niet. Daarbij is reeds eerder opgemerkt dat de rechtbank ten onrechte uitgaat van een termijn van één jaar waarbinnen inzichtelijk moet worden gemaakt dat andere passende maatregelen in ieder geval tot een blijvende, substantiële daling van stikstofdepositie leiden.

- 4.6 Naast vorenstaande, is cliënte eveneens van mening dat de rechtbank in rechtsoverweging 6.18 ten onrechte aansluiting zoekt bij de voorwaarden voor deelname aan de LBV en LBV-plus bij de vraag of intrekking van de natuurvergunning proportioneel is. Juist die beëindigingsregelingen zien op het vrijwillig staken van het bedrijf met daarvoor in de plaats een aanzienlijke financiële compensatie. Zo biedt de regeling een vergoeding voor de verloren gegane productiecapaciteit (120% in LBV-plus, 100% in LBV), sloopkosten en een bijdrage voor waardeverlies van gebouwen. De volledige intrekking van de natuurvergunning van cliënte kan dus niet worden vergeleken met bedrijven die deelnemen aan een vrijwillige beëindigingsregeling. Cliënte is van mening dat bij de vraag of intrekking van de natuurvergunning proportioneel is de vrijwillige beëindigingsregelingen helemaal geen rol kunnen spelen. Dit is immers spreekwoordelijk appels met peren vergelijken. Het kenmerk van de beëindigingsregelingen dat deelnemende bedrijven maximaal 15% van de restemissie uit de onderliggende vergunning of toestemming mogen gebruiken voor een nieuwe activiteit hangt immers samen met het vrijwillig staken van het bedrijf en een aanzienlijke financiële compensatie daarvoor.
- 4.7 Het argument in rechtsoverweging 6.18 dat verzoekers desgevraagd ter zitting ook hebben aangegeven dat zij waarschijnlijk niet zullen gaan procederen tegen de verlening van een natuurvergunning voor de nieuwe activiteit met behulp van saldering met de 15% restemissie als geen landbouwhuisdieren worden gehouden, zegt juridisch helemaal niets! Aan die opmerking kan geen waarde worden gehecht bij de vraag of het intrekken van de natuurvergunning proportioneel is. Dit geldt ook voor de opmerking dat de rechtbank in aanmerking heeft genomen dat verzoekers hebben aangegeven niet tot de laatste 'mol' te willen gaan. De vele rechtspraak waarbij verzoekers zijn betrokken, laat immers het tegendeel zien.
- 4.8 In tegenstelling tot het oordeel van de rechtbank heeft het intrekken van de natuurvergunning of het opleggen van een verplichting dan ook verregaande gevolgen voor de bedrijfsvoering van cliënte en raakt direct het eigendomsrecht. De rechtszekerheid brengt mee dat het college terecht het verzoek om intrekking dan wel het opleggen van een verplichting, heeft afgewezen en eerst de resultaten van het pakket van andere passende maatregelen afwacht. In zoverre komt het college dan ook niet toe aan hetgeen de rechtbank in rechtsoverwegingen 6.19 en 6.20 heeft overwogen. De rechtbank gaat daarbij zelfs op de stoel van het bevoegd gezag zitten. In het kader van de scheiding der machten is dat opmerkelijk en zelfs niet toegestaan. Aan het college komt namelijk beoordelingsruimte toe bij de timing, omvang en welke passende maatregelen moeten worden genomen. De maatregelen die op provinciaal niveau en op Rijksniveau worden genomen, nopen ertoe dat de rechterlijke macht terughoudend moet zijn om voortijdig in deze politiek-bestuurlijke processen te interveniëren.

V. Voortdurende rechtsonzekerheid

- 5.1 In rechtsoverweging 7 wordt het beroep van verzoekers gegrond verklaard en het bestreden besluit vernietigd. De rechtbank heeft het college met bepaalde aanwijzingen opgedragen binnen zesentwintig weken na dagtekening van de uitspraak een nieuw besluit te nemen. Naast het feit dat cliënte reeds heeft aangevoerd dat het besluit ten onrechte is vernietigd, geldt dat een termijn van zesentwintig weken onredelijk kort is met de aanwijzingen die de rechtbank heeft gegeven.
- 5.2 Opmerkelijk daarbij is dat de rechtbank verwacht dat in casu een oplossing in der minne kan worden bereikt met verzoekers. Ten onrechte wordt daarbij verwezen naar de mogelijkheid van cliënte om deel te nemen aan de MGA-2 regeling waarbij maatwerk kan worden toegepast. Deze regeling staat immers helemaal niet open. De door de rechtbank voorziene oplossing is dus helemaal niet mogelijk. De praktijk blijkt dus veel weerbarstiger dan de rechtbank thans in het voorstel doet overkomen. Dat maakt dus ook dat cliënte momenteel in grote rechtsonzekerheid verkeert.

VI. Aanvulling gronden

- 6.1 Cliënte behoudt zich nadrukkelijk het recht voor om dit hoger beroep op een later moment nog nader te motiveren en stukken in te dienen.

VII. Conclusie

- 7.1 Namens cliënte concludeer ik tot gegrondverklaring van het hoger beroepschrift, vernietiging van de uitspraak met een veroordeling in de proceskosten en griffierechten.

Hoogachtend,

5.1.2.e

5.1.2.e

Advocaten 5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

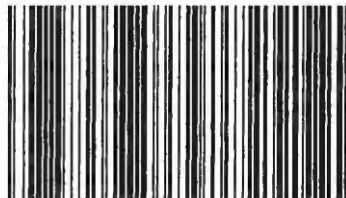
Advocaat

Raad
vanState

RASTER SCHUTBLAD R2

Een in te scannen document begint altijd met een Raster voorloopvel, gevolgd door het document. Wanneer het type document uit meerdere documenten bestaat (bijvoorbeeld bijlagen) kunnen er één of meerdere schutbladen toegevoegd worden zodat de documenten separaat opgeslagen worden en te benaderen zijn. Een schutblad moet altijd in combinatie met een Raster voorloopblad gebruikt worden.

SCHUTBLAD-R2

5.1.2.e

RAAD VAN STATE	
INGEKOMEN	
- 3 JULI 2025	
ZAAKNR:	
AAN: <i>Sande</i>	<i>R2</i>
BEHANDELD DD:	PAR: <i>DH</i>

[] AANTEKENEN [] PER POST [] EMAIL

Aan de secretaris van de Raad van State,
Afdeling bestuursrechtspraak
Postbus 20019,
2500 EA DEN HAAG

BESTUURSRECHT

datum 1 juli 2025
onderdeel Afdeling II Zitting
contactpersoon 5.1.2.e 5.1.2.e
doorkiesnummer 5.1.2.e
ons kenmerk Zaaknummers 23/3123, 23/3125, 23/3126, 23/3127, 23/3128,
23/3129, 23/3030, 23/3131 en 23/3132
uw kenmerk 202502980-1 R2
bijlage(n)
onderwerp het beroep van Coöperatie Mobilisation for the Environment
U.A. te Nijmegen

bezoekadres

5.1.2.e

5.1.2.e

correspondentieadres

Postbus 90125

5200 MA 's-Hertogenbosch

t 5.1.2.e

www.rechtspraak.nl

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden. Wilt u
slechts één zaak in uw brief
behandelen.

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij doe ik u het Proces-Verbaal toekomen.

Als u de rechtbank belt of schrijft, verzoek ik u het zaaknummer te vermelden.

5.1.2.e

proces-verbaal

RECHTBANK OOST-BRABANT

Zittingsplaats 's-Hertogenbosch

Bestuursrecht

zaaknummers: SHE 23/3123 PV2

SHE 23/3125, SHE 23/3126, SHE 23/3127, SHE 23/3128, SHE 23/3129,
SHE 23/3030, SHE 23/3131 en SHE 23/3132

proces-verbaal van de zitting van de meervoudige kamer van 20 maart 2025 in de zaken tussen

Coöperatie Mobilisation for the Environment U.A. en de Vereniging Leefmilieu, uit Nijmegen, eisers

(gemachtigde: ir. 5.1.2.e),

en

het college van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Brabant, het college
(gemachtigden: mr. 5.1.2.e en 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e).

Als derde-partijen nemen aan het geding deel:

1. SHE 23/3123: 5.1.2.e 5.1.2.e te 5.1.2.e (gemachtigde: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e)

2. SHE 23/3130: 5.1.2.e 5.1.2.e (gemachtigde: mr. 5.1.2.e)

3. SHE 23/3131: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e te 5.1.2.e (gemachtigde: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e)

4. SHE 23/3125: 5.1.2.e 5.1.2.e te 5.1.2.e (gemachtigde: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e)

5. SHE 23/3126: 5.1.2.e 5.1.2.e uit 5.1.2.e (gemachtigde: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e).

6. SHE 23/3128: 5.1.2.e 5.1.2.e te 5.1.2.e (5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e)

7. SHE 23/3132: 5.1.2.e 5.1.2.e te 5.1.2.e (gemachtigde: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e)

8. SHE 23/3127: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

9. SHE 23/3129: 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e

Zitting hebben:

- mr. 5.1.2.e voorzitter
- mr. 5.1.2.e lid,
- mr. 5.1.2.e leden,
- 5.1.2.e griffier.

Verschenen zijn:

- ir. 5.1.2.e en 5.1.2.e namens eisers en mw. 5.1.2.e ;
 - mr. 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e ;
- namens het college;
- mr. 5.1.2.e en 5.1.2.e namens derde-partijen 1, 2 en 3;

- 5.1.2.e [redacted] namens derde-partij 1;
- 5.1.2.e [redacted] en 5.1.2.e [redacted] namens derde-partij 3;
- 5.1.2.e [redacted] 5.1.2.e [redacted] namens derde-partijen 4, 6 en 7;
- 5.1.2.e [redacted] namens derde-partij 4;
- 5.1.2.e [redacted] namens derde-partij 6;
- 5.1.2.e [redacted] namens derde-partij 7;
- 5.1.2.e [redacted] namens derde-partij 8;
- 5.1.2.e 5.1.2.e [redacted] 5.1.2.e [redacted] namens derde-partij 9.

De voorzitter opent de behandeling en licht de procedure toe. De rechtbank gaat verder met de behandeling vandaag van tien zaken. Negen zaken die eerder op 3 december gelijktijdig zijn behandeld en een zaak die in januari is behandeld met andere eisende partijen en ander Natura 2000-gebied maar wel dezelfde onderwerpen. De zitting van 3 december was erg juridisch. Daarom zijn bedrijven bezocht wat waardevolle informatie en inzichten heeft opgeleverd. Ook veel schriftelijke informatie. Twee partijen hebben opgemerkt dat zij graag willen reageren op de reactie van MOB/Leefmilieu. Daar is in deze zitting alle gelegenheid voor. GS heeft tijdig gevraagd om te mogen pleiten.

De voorzitter bespreekt de agenda van de zitting:

1. Samenvatten wat er is gebeurd tussen 3 december en nu
2. Ruimte voor reactie/aanvullende opmerkingen juridisch kader. Daar ruimte voor pleidooi
3. Het bespreken van de door het college verschaft inlichtingen
4. Het bespreken van de inzichten en informatie van de bezoeken in relatie tot het beroep op recht op eigendom (artikel 1 EP, artikel 17 van het Europese handvest), evenredigheid, proportionaliteit

Tijdlijn

- Op 18 december 2024 uitspraak Amercentrale en Rendac. Amercentrale is ook een intrekkingszaak.
- 8 en 10 januari 2025 descentes bij 9 van de 9 bedrijven. Met eisers en het college. Hiervan PV's gemaakt. Deze PV's bevatten geen letterlijke weergave van de gehele gesprekken maar slechts een korte samenvatting. De bezoeken vond de voorzitter erg waardevol en indrukwekkend. De indrukken van de descentes zijn in raadkamer besproken.
- De voorzitter heeft beloofd om snel uitspraak te doen zodat iedereen weet waar hij aan toe is.
- 14 januari 2025 zitting in SHE 22/831 5.1.2.e [redacted]
- PV's zijn toegezonden en na reacties gecorrigeerd
- 21 februari reactie gemachtigde 5.1.2.e [redacted] met onder andere vermelding beëindiging 5.1.2.e [redacted] 5.1.2.e [redacted] te 5.1.2.e [redacted]
- 3 maart reactie in 10 zaken van alle eisers
- 7 maart reactie in 9 zaken van het college + afzonderlijke reactie in SHE 22/831

Ruimte voor aanvullende opmerkingen juridisch kader

Vorige zitting zijn ruim twee uur lang juridische aspecten besproken. Ook de rechtbank heeft de uitspraken van 18 december 2024 gezien en neemt die uitspraken mee bij de beoordeling van de beroepen. In dit verband wel van belang dat 5.1.2.e wel inhoudelijk heeft gereageerd naar aanleiding van uitspraken Amercentrale en Rendac. 5.1.2.e heeft op 3 maart gereageerd. GS en derden hebben niet gereageerd op de 18 december 2024 uitspraken. U krijgt nu de gelegenheid om te reageren op de aanvullende reactie van eisers. Hiertoe zal ik kort de reactie samenvatten. GS krijgt gelegenheid om daarna puntsgewijs pleidooi voor te dragen.

Derden mogen daarna reageren. Om uw reactie zo goed mogelijk te plaatsen, doen we dit ook puntsgewijs.

Kort samenvatten standpunten Hoof in aanvullende reactie:

- 1) Intrekking is een passende maatregel omdat intern salderen vergunningsplichtig is.
- 2) Blijvende daling depositie is leuk als instandhoudingsmaatregel maar niet als passende maatregel, dan geldt een ander kader. Eisers zien de Afdeling onderscheid maken in Rendac tussen beoordelingskader; additionaliteitstoets bij instandhoudingsmaatregelen en passende maatregelen. Hier zijn passende maatregelen nodig 2.3 – 2.5;
- 3) Er moet meer worden gereduceerd, zelfs meer dan 50%. In ieder geval onder de KDW met verwijzing naar brief Europese Commissie (2.10) de NDA's en de EA adviezen;
- 4) De betrokken gebieden hebben kritische habitats op de urgentielijst die door college niet is genoemd;
- 5) Doelstellingen 1.12a Wnb nu 2.15a Ow worden niet gehaald blijkens de prognoses AERIUS MONITOR;
- 6) Verslechtering stopt niet als je LBV(+) meeneemt. 2.20-2.22
- 7) Verwijzing BOS volstaat niet (zie 28.2 Amercentrale) BOS 2.0 leidt maar tot 2% minder overbelast areaal 2.242.29 (in 2.26 2%)
- 8) Blijvende daling is onzeker gelet op MAN metingen;
- 9) Autonome daling is ook onvoldoende (verwijzing naar klimaat- en energieverkenning 2020 (KEV 2020).

Sommige zaken zijn herhaling. In de vorige zaak hebben we de referentiesituaties besproken. Hierna ziet de voorzitter geen specifieke inhoudelijke aanvullingen/reacties van eisers met betrekking tot de door GS in het verweerschrift genoemde referentiesituatie.

5.1.2.e

Ik blijf bij wat ik de vorige zitting heb gezegd.

In dat geval resteert alleen de kritiek in de zaak SHE 23/3131 op de referentiesituatie (natuurvergunning verleend op basis van toetsingskader ammoniak en N2000) U doet geen beroep op 5.4 lid 1c. Vorige keer met beroep op Aqua Pri dat de schending van 6.3 Hrl ongedaan moet worden gemaakt met toets aan 6 lid 2 Hrl.

5.1.2.e

Nee, geen beroep op 5.4, lid 1, onder c, Wnb. Daarbij heb ik verwezen naar de zaak Hilvarenbeek en Sabic-zaak. Het moet aan hogere eisen voldoen.

Tijdens de vorige zitting is door iedereen bevestigd dat de juistheid van de NDA en de adviezen van alle betrokken gebieden niet in geschil is. GS en ^{5.1.2.e} hebben wel aangegeven dat in de NDA niet staat wat je daadwerkelijk moet doen. De voorzitter vraagt een reactie GS en 3^e partij op eiseres over ad 1: intrekken is wel een passende maatregel.

^{5.1.2.e}

De reactie van eisers is in strijd met de goede procesorde ingediend.

^{5.1.2.e}

Ik ben het daarmee eens. De reactie is laat gekomen. Ik heb een pleitnota opgesteld.

De voorzitter geeft aan dat pleitnota's kunnen worden overgelegd.

^{5.1.2.e}

Het toetsingskader en de toepassing ervan. De GOL 2-uitspraak van 24 februari is relevant in deze procedures. Het gaat om overwegingen 49 tot met 49.2. valt ook onder verslechtering. Het gaat om de noodzakelijke daling binnen afzienbare termijn. Daarbij kan verwezen naar pakket maatregelen. Ik wijs op rechtsoverwegingen 25.4 en 25.5 van Amercentrale en uitspraak 23 januari 2025 2025:1587 rechtsoverwegingen 11.2 en 11.3. De rechtbank volgt MOB niet ten aanzien van de genoemde rapporten. GS heeft in de bestreden besluiten voldoende duidelijk gemaakt dat de daling wordt gerealiseerd. Een gebiedsgerichte aanpak en de BOS is niet voldoende. De BOS is twee jaar eerder vastgesteld in 2020. GS heeft niet stil gezeten, zoals stopzetten van vergunningverlening. De eerste versie BOS is vastgesteld. Ook BOS 2.0, en LBV en LBV+ en natuurherstelmaatregelen. Dit is uitgewerkt in de bestreden besluiten. Limburg heeft 28 intrekkingen ontvangen. Dat heeft ook effecten voor Noord-Brabant. Rechtsoverweging 14.8 van Logtsebaan: het hoeft niet concreet te worden aangegeven. De onderzoeken gaan over de stikstofopgave op landelijke niveau. Evenredigheid verzet zich er tegen gevolgen op individuele gevallen af te wentelen. Uit NDA's volgt niet dat het onder de KDW moet komen. Ook niet uit advies van EA.

^{5.1.2.e}

Ik sluit me aan bij ^{5.1.2.e} De Raad van State onderschrijft wat het college toepast.

^{5.1.2.e}

Leest haar pleitnota vanaf II voor.

^{5.1.2.e}

Leest zijn pleitnota voor.

^{5.1.2.e}

Geen opmerkingen.

Is intrekking van een vergunning is altijd een passende maatregel.

Ad 2) blijvende daling alleen bij 6.1 instandhoudingsdoelstellingen, bij 6.2 kader ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} (is ook door ^{5.1.2.e} aangegeven tijdens de vorige zitting)

Ad 3) meer reduceren (is besproken op 3 december en herhaling)

5.1.2.e

Over het toetsingskader wil ik wat zeggen. Het is helder dat er een passende maatregel aan de orde is. Ik wijs op rechtsoverweging 1.2 van Rendac. In GOL 2 wordt alleen maar geredeneerd vanuit instandhoudingsdoelstellingen. Als er een verslechtering is, dan is dat een ernstigere situatie. Het is niet vreemd dat in lid 2 situatie een ander toetsingskader geldt dat verder gaat. Rechtsoverweging 25.4 en 25.5 van Amer geeft juist Logtsebaan kader weer. Het is echt een heel andere normstelling. Het gaat om positieve maatregelen om het behoud te borgen. Dat is minder ernstig dan wanneer verslechtering dreigt.

Ad 4) het verwijt dat GS niet zou hebben gereageerd op urgentielijst

5.1.2.e

Ik wijs op het kader van de Afdeling. De rechtbank Den Haag in civiele zaak: rechtsoverweging 5.81 van de Greenpeace uitspraak.

5.1.2.e

De basis is dat verslechtering voorkomen moet worden. Er is een grotere en snellere daling nodig. Die urgentie zit ook Sabic-uitspraak. Dat volgt ook uit NDA's en EA. Het moet veel sneller dalen. Het moet dalen tot KDW tenzij het college met een goed ecologisch onderbouwd verhaal komt om te voorkomen dat het verslechterd. De urgentielijst is voor Habitats waar onvoldoende maatregelen beschikbaar zijn. Dan moet je weer terug naar de KDW.

5.1.2.e

Het gaat om een noodzakelijke daling binnen een afzienbare termijn. Daar grijp ik op terug.

5.1.2.e

De wettelijke doelstellingen zijn het absolute minimum. In Brabant is dat extra problematisch. Als dit al nodig is en niet lukt dan worden onvoldoende maatregelen genomen. Het intrekken van de vergunning is dan een passende maatregel. Wat 5.1.2.e aangeeft staat niet ter discussie. Oorspronkelijk zijn er 13 Habitats aangewezen. Waar wij op wijzen zijn aangewezen habitats.

Ad 5) doelstellingen worden niet gehaald (is besproken op 3 december en herhaling, we gaan LBV uitgebreid bespreken)

Ad 6) LBV gaat niet lukken (maar bespreken we uitgebreid)

Ad 7) BOS2.0 gaat onvoldoende helpen. We hebben de BOS 2.0 alleen op internet gezien (brabant.nl)

5.1.2.e

De rechtbank moet kijken naar het moment van het besluit.

5.1.2.e

In de tussenliggende tijd zijn er habitats aangewezen. Daarmee is de opdracht groter worden.

5.1.2.e

Ook op moment van aanwijzen waren het er 13 en niet 8 zoals 5.1.2.e aangeeft.

Ad 8) betwisting blijvende daling met MAN-metingen (is besproken op 3 december en herhaling)

5.1.2.e

Aerius-monitor is gebruikt.

Ad 9) autonome dalingen ook betwist (is besproken op 3 december en herhaling)

5.1.2.e

Maatregelen zijn niet meegenomen in NDAs. De blijvende daling is uiteengezet.

Vraag GS: Op pag. 7 van reactie gaat u zelf uitgebreider er op en zegt u dat de 34 intrekkingsverzoeken zijn geprognostiseerd in de BOS 2.0. Wat bedoelt u hiermee? Zijn ze meegenomen in de totale prognose van de uitkoopregeling?

5.1.2.e

Ja dat bedoel ik.

Vraag GS: op die pagina in de BOS 2.0 staat ook de winst van de stalmaatregelen op grond van de Omgevingsverordening met daarbij de opmerking in uitvoering en deadlines in 2024 en 2026. Wat zijn de deadlines nu dan?

5.1.2.e

Van intensieve veehouderij was het 1 juni.

Bespreken informatie GS.

- 1) Tabel pag. 13 vorige verweerschrift gegenereerd met gegevens uit AERIUS Monitor. Tijdens zitting gezegd dat deze info afkomstig is uit AERIUS MONITOR
- 2) Informatie november 2011 is de totale depositie en de grootste toename op één hexagoon (de meest belaste hexagoon) van de op dat moment bekende intrekkingsen). Die is gemaakt met AERIUS CALCULATOR en die is vergelijkbaar met de berekening van de stikstofdepositie van de afzonderlijke bedrijven (dat heeft GS verklaart op 3 december en daar was iedereen het mee eens.)
- 3) Informatie maart 2025 = Tabel van de LBV en LBV+ per 1-10-2024.
Vraag GS: de hoeveelheid mol/hj/jr is de gemiddelde depositie per gebied?

5.1.2.e

Ja, dat is anders. Ik vermoed dat het niet vergelijkbaar is.

Vraag GS kunnen we deze tabel dus vergelijken met de tabel op pagina 4 van de reactie met de effecten van de maatregelen met betrekking tot de betrokken 9 veehouderijen (en de berekening van de gemiddelde depositie voor de veehouderij in SHE 22/831 ^{5.1.2.e}) en met de tabel in het verweerschrift?

Vraag GS: heeft u nu de locatie en bedrijfsgegevens van de aanmeldende bedrijven gekregen van LVVN? Waarom geen doorrekening gemaakt met AERIUS CALCULATOR?

5.1.2.e

We hebben informatie gevraagd en dit hebben we gekregen. Tabel 3 en 4 zijn te vergelijken.

Dubbele check: Alles opgeteld (excl. Gorp1) hebben de veehouderijen nabij de Kampina een gemiddelde depositie van 45,5 en is het totale effect van de LBV en LBV+ per 1 oktober 2024 23,03 mol.

5.1.2.e

Dat is op basis van de prognose.

De veehouderijen nabij de Deurnsche Peel hebben een gemiddelde depositie van 21,15 en is het totale effect van de LBV en LBV+ per 1 oktober 2024 93,44. En verzoeken van Limburg.

5.1.2.e

Dat zijn intrekkingsverzoeken. 24,71 mol/ha voor Deurnsche Peel en 19,76 mol/ha voor Grote Peel.

Die zijn vergelijkbaar met getallen op pagina 7 van de reactie, die is berekend met AERIUS-calculator.

De veehouderijen nabij de Grote Peel hebben een gemiddelde depositie van 10,12 en is het totale effect van de LBV en LBV+ per 1 oktober 2024 113,88.

De veehouderijen nabij Kempenland-West hebben een gemiddelde depositie van 9,09 en is het totale effect van de LBV en LBV+ per 1 oktober 2024 52,54.

5.1.2.e

Het gaat om de grootste toenames.

Check GS: u heeft gewezen op de aanstaande beëindiging van de veehouderij aan 5.1.2.e bij 5.1.2.e 5.1.2.e Wat is dit voor een beëindiging? Dat is LBV+. Uitgaande van een projectberekening van (alleen) het effect van het beëindigen van de veehouderij aan 5.1.2.e In 5.1.2.e (zie Bijlage 2), leidt deelname van deze veehouderij aan de LBV+-regeling tot een afname van onder meer 26,99 mol N/ha/jr op Kempenland-West en 0,92 mol N/ha/jr op Kampina & Oisterwijkse Vennen

GS noemt in navolging van Minister onzekerheden

1. Gemelde ondernemers nemen nog niet deel, zelfs niet na sluiten overeenkomst
2. Na peildatum komt nog de LBV+ tot 20 december 2024 en de LBV kleinere sectoren
 - Check GS: als ik het goed lees dan zijn er na 1 oktober 2024 nog wel deelnemers aangemeld in Noord-Brabant want daar stijgt het aantal aanmeldingen van 343 per 13 november naar 366 per 14 februari 2025 en zijn er 104 aanmeldingen voor de LBV kleinsectoren
 - Vraag GS: wat is het effect van deze onzekerheden? Kunnen de cijfers radicaal veranderen?

5.1.2.e

Dat vind ik een lastige vraag.

- Vraag GS onderschrijft u het deelnemerspercentage van 72% dat de Minister heeft genoemd?

5.1.2.e

Ja.

Reactie eisers op onzekerheden en op deelnemerspercentage.

5.1.2.e

Dat percentage is niet na aanmelding. 1691 aangemeld 1353 positieve beschikking daarvan is het 72% (beschikt 976). Het is dus 58% van de aangemelde bedrijven. Het tekenen van de overeenkomst maakt het ook niet zeker.

- Reactie derde-partijen. De rechtbank is bekend dat 1 partij zich heeft aangemeld aan LBV+ (5.1.2.e 5.1.2.e heeft dat in hun brief aangegeven). Ook bij de descente hebben enkele partijen aangegeven na te denken over deelname aan LBV+ Wanneer hebben zij dan aangemeld?

5.1.2.e

Je moet in deze zaken terughoudender zijn. Je moet de resultaten afwachten. In het kader van zorgvuldigheid moet je eerst daar maar kijken. De politiek is aan zet.

5.1.2.e

De grootste onzekerheid is van de MOB. Krijgen ze die 15%?

5.1.2.e

Met 15% kun je nog een geitenhouderij beginnen. Stel het wordt een camping dan is procederen onzin. Wij hebben dit probleem niet veroorzaakt.

De voorzitter vraagt naar de 85%, wat gaat MOB doen?

5.1.2.e

Wij richten ons op piekbelasting en ammoniak. In principe gaan we niet tegen het hergebruik van 15% procederen.

5.1.2.e

Waarom zou iemand niet houden wat hij geeft. Wat schiet de natuur hiermee op?

5.1.2.e

We zitten met een enorme achterstand. Van 2015 tot 2025 zijn we achteruit gekacheld.

Als een bedrijf wil deelnemen trek dan de zaak in.

5.1.2.e

5.1.2.e is het verzoek ingediend.

5.1.2.e

Een geitenhouderij kan niet. De teneur is dat een enkeling niet meedoet. Er is geen weg terug. Ze zijn aan het slopen. Het is nu heel onzeker.

Vraag GS ten aanzien van de 2^e bijlage. Hieruit is af te leiden dat de hoogst belaste hexagonen ook dichtbij de betrokken veehouderijen liggen. Wat verwacht u nog aanvullend van de BOS 2.0 die is vastgesteld na 3 december. Hierover is geen enkele toelichting gegeven.

5.1.2.e

Er loopt een pakket. Het zijn er 976 en nu 994.

De voorzitter vraagt naar visie van eisers. Is iedere mol er één?

5.1.2.e

We hebben het gehad over 72% van positief beschikten. In tabel 1 in de brief van 7 maart is er een opvallend groot verschil in depositie. Bij alle gebieden geldt dat het veel minder is. Degene die doorzetten dragen relatief meer bij. Wat is nodig is tabel 4 in BOS 2.0). zie pag. 14 van brief 3 maart, met dalingen in mol. Als je die cijfers vergelijkt dan is het kleine fractie van wat nodig is. Ook dan blijft nog een heel groot percentage overbelast. De beoogde maatregelen zijn gewoon niet genoeg. Er moet dus meer gebeuren. Dan zijn intrekkingen ook belangrijk. Cliënten zijn niet willekeurig te werk gegaan.

De voorzitter stelt de procedure over Moonen aan de orde.

5.1.2.e

Die maakt geen deel uit van de piekbelasters. Dat gaat om latente ruimte. Het intrekkingsverzoek is ingediend vanwege niet gerealiseerd bedrijfsonderdeel. Het is geen willekeur. Het zijn de meest belastende bedrijven. Over latente ruimte lopen meer zaken. De provincie pakt dat nu aan.

5.1.2.e

Tabel 4 uit BOS 2.0 daar zitten veel meer maatregelen dan de LBV en LBV+. In de brief zijn verschillende peilmomenten gebruikt.

5.1.2.e

5.1.2.e % kan meer worden.

5.1.2.e

Uit BOS 2.0 blijkt dat maatregelen nodig zijn. De LBV-regelingen vallen tegen.

5.1.2.e

Het riekt naar willekeur. De stal mocht gewoon gebouwd worden. Het is een uiterst gering aandeel.

5.1.2.e

Het is papier en het leidt niet vermindering.

17H/1EP/evenredigheid proportionaliteit

Aangeven: Met alleen 6.2 Hrl is deze zaak niet afgesloten. GS en de derde-partijen hebben een nadrukkelijk beroep gedaan op 1 EP, evenredigheid en proportionaliteit. 1 EP is ook verankerd in het EU recht in artikel 17 Handvest.

Daarnaast hebben GS beroep gedaan op gelijkheidsbeginsel en willekeur. Daarover hebben we het vorige zitting gehad en geen vragen. We willen het wel gaan hebben over het beroep op 17 Handvest.

Vraag GS: Wilt u beroep op 17 Handvest nader toelichten?

5.1.2.e

De proportionaliteitstoetsing zit erin.

Vraag eisers: u verzoekt wel om 6.2 Hrl maar de derden worden ook beschermd door 17 Handvest. Daar is de EU ook aan gebonden. Reactie?

Van Hoof:

Deze intrekkingen zijn nodig in het algemene belang. Daar is ook in voorzien. In het PAS-arrest in de uitwerking goed gevonden. Ik denk dat de bedrijven een vergoeding krijgen.

Eisers voorhouden: een van de meest moeilijke vragen die tijdens de descente aan mij is gesteld is namelijk hoe dat dan gaat als er zou moeten worden ingetrokken. Was een vraag van de heer 5.1.2.e van MOB. De rechtbank vindt het belangrijk om het vandaag hier toch over te hebben met u en GS.

5.1.2.e

Ook om andere reden kunnen onteigeningen plaatsvinden. Ook dan wordt vergoeding toegekend. Het is evident dat het hier ook moet.

Vraag eisers: Als het effect van inwilliging van uw verzoeken marginaal is, is er dan wel een algemeen belang dat intrekking vraagt?

5.1.2.e

Bij piekbelasters is er een effect. Het zijn de zwaarst belaste gebieden. Dit is het moment voor drastische maatregelen. Ernstige bedreigde natuur moet gered worden.

5.1.2.e

Nederland moet eerst aan de bak. Het exporteert veel meer dan er binnen komt. Je moet ook andere bronnen aanpakken. Het gaat om de ammoniakuitstoot. Dat is geen recht.

De voorzitter heeft in de gesprekken een aantal dingen gezien en vernomen tijdens de bezoeken die relevant zijn.

- bedrijf (de vleeskalkoenen) is een van de laatste acht bedrijven in Nederland
- bedrijf bedient met opfokken van legkippen voor een specifieke groep bedrijven een cruciale rol in de keten
- bedrijf bedient een aantal landwinkels en lokale supermarkten in de directe omgeving
- bedrijf heeft een mogelijke technische ontwikkeling, die emissie kan beperken maar kan dat niet zomaar financieren.
- bedrijf staat voor een mogelijke herbouw van enkele oudere stallen in veel betere stallen maar dat kost wel geld

Vraag eisers/GS/derden: waarom altijd voor 100% en niet alternatieven.

5.1.2.e

We gaan niet altijd voor 100% intrekking. GS moet zich afvragen of het mindere kan worden toegekend.

De voorzitter vraagt of bedrijven gespaard kunnen worden.

5.1.2.e

Het lijkt niet aannemelijk dat andere bedrijven het niet overnemen. Emissiearme technieken inzetten. Die moeten wel wat opleveren. Denkbaar is dat een bepaalde proef wordt gesubsidieerd. Wat we zien is dat het opgevuld wordt. Het is denkbaar al passende maatregel. De vraag is of het voldoende is. Het college hoeft het niet volledig te weigeren.

De voorzitter vraagt of het college bereid is alternatieve maatregelen te nemen.

5.1.2.e

Daar kan ik geen antwoord op geven.

De voorzitter vraagt eisers/derde-partijen : als extra aanvullende maatregelen in de BOS 2.0 wordt voorgesteld om bedrijven om te schakelen naar akkerbouw.

5.1.2.e

Dat vinden wij prima. We procederen niet tot de laatste mol. Wij procederen niet tegen akkerbouwbedrijven.

5.1.2.e

De intensieve veehouderij heeft niet veel grond.

Vraag eisers en derde-partijen: zou u ook kunnen leven met de door 5.1.2.e 5.1.2.e wellicht voorgestane methode om een emissienorm op te leggen, alleen dan niet aan de sector maar aan individuele bedrijven

5.1.2.e

Er lopen procedures over doelsturing. In principe zijn we voor. Met indicatoren. Je moet het van sector tot sector bekijken.

5.1.2.e

Het is een goed initiatief.

De voorzitter geeft aan dat de provincie Gelderland misschien gaat zoneren.

5.1.2.e

Dat vergt uitwerking.

5.1.2.e

Er wordt gekeken naar emissiereductie. Wat gaat dat brengen?

5.1.2.e

Voor artikel 2.33 geldt een ander bevoegd gezag.

5.1.2.e

Als een bevoegd gezag kwestie speelt, dan had het doorgestuurd moeten worden.

5.1.2.e

We zitten ver boven de KDW. Je kunt niet op de pauzeknop drukken. We zijn met bedrijven begonnen. We zijn blij met LBV-regelingen.

5.1.2.e 5.1.2.e

We werken aan het handelingsperspectief wordt binnenkort voorgelegd. Daarna kunnen vergunningen afgegeven worden voor 15%.

5.1.2.e

Het is onvoldoende wat eisers aanvoeren ten aanzien van KEF.

5.1.2.e

De vraag is of er op dit moment een noodzaak om in te trekken. Die processen moet je de tijd geven. Intrekken is onomkeerbaar.

5.1.2.e

Deze individuele boeren verdienen allen bescherming van het eigendomsrecht. Bij twee bedrijven moet MOB opnieuw beginnen vanwege het bevoegd gezag.

5.1.2.e

Deze zaak heeft een enorme impact. We hebben de vergunning op orde. Het bedrijf mag niet zomaar weg gestreept worden. Het doet persoonlijk pijn.

De voorzitter sluit het onderzoek in alle zaken. De vraag is of het noodzakelijk is om passende maatregelen te treffen. Het is geen alles of niets exercitie. Een gesprek aan de keukentafel zou beter zijn voor alle partijen.

5.1.2.e

voorzitter

de voorzitter is verhinderd het
proces-verbaal te ondertekenen